

Отже, нова українська школа пропонує сучасним вчителям і учням як традиційні, так й інноваційні моделі формування мовної особистості, варто лише розширювати арсенал мовленнєвої підготовки, що дозволить виховати учня громадянином своєї країни, відкритого і готового співпрацювати зі світовою спільнотою. ■

Філатова Лада Семенівна,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди*

ІМІДЖ ЯК ЧИННИК

НАЦІОНАЛЬНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ

Останнім часом активізувалась проблематика формування професійного іміджу внаслідок загострення проблем вибору, що постає перед людьми (вибір товарів і послуг, політичних партій та громадських організацій, лідерів і керівників) та конкуренцією на ринках: політичному, споживчому тощо. Щоб продати товар або послугу, завоювати увагу виборців, успішно конкурувати на ринку, фірма або громадська організація, банк або політична партія, завод або університет повинні створити відповідний імідж. Будь-яка взаємодія — це складний рольовий комплекс з чітким розподілом функцій, до якого обов'язково повинні бути включені особистісні якості всіх учасників. Саме в стилі, способах взаємодії один з одним і проявляється суб'єктивність особистісного іміджу. Імідж виступає тим засобом, який забезпечує конструювання персоніфікації рольового виконання соціальних обов'язків. Тобто, імідж, на думку науковців, це образ, який конструюється суспільством, групою та особистістю, виконується в процесі взаємодії, пропонується партнерам та контролюється виконавцем та громадськістю. Іншими словами, імідж — це рольова особистісна маска, в якій виконавець ролі прагне предстати перед партнерами та бути прийнятим ними. Вітчизняна іміджологія відраховує свій початок з 90-х років. Перші вітчизняні наукові роботи, в яких застосовувався термін «імідж», були пов'язані з проблематикою лідерства і зорієнтовані на вивчення

іміджу політиків, громадських діячів, кандидатів у виборчих кампаніях різних рівнів, політичних партій, об'єднань, законодавчої та виконавчої гілки влади. Сьогодні коло питань формування іміджу розширюється. Про це, зокрема, говорить зростання публікацій, що присвячені проблематиці професійних іміджів: політиків (М. Бабак, О. Гайворонська, С. Денисюк, Н. Лікарчук, О. Холод, О. Швець, та ін.); керівників різного профілю (Т. Скрипаченко та ін.); телеведучих та телебачення в цілому (М. Андрющенко та ін.); працівників поліції (І. Воробйова та ін.); вихователів дошкільного закладу (Р. Шулигіна та ін.); учителів (О. Горовенко, А. Кононенко, Г. Сагач та ін.); викладачів вищої школи (В. Ісаченко, А. Коркішко, Л. Ткаченко та ін.). Предметом окремих наукових розвідок є імідж України у контексті міжнародного співробітництва (Н. Габор, М. Петров, О. Ялова та ін.). Проте на сьогодні відсутній системний аналіз ментального іміджу, його характеристик як складного особистісно-професійного феномену, що й спонукало нас до наукового пошуку.

Сучасна іміджологія створила декілька різних типологій іміджу. Одна з них включає такі типи іміджу: габітарний імідж — це те, що оцінюється іншими в перші секунди і складається з урахуванням особливостей зовнішності людини, її конституції, постанови, обличчя, зачіски, ходи, одягу, макіяжу тощо; кінетичний імідж — це образ людини, який формується на основі її кінетики: характеру типових рухів, знаходження у просторі частин її тіла, міміки та жестів; вербальний імідж характеризує мовленнєве спілкування, включає інтонації, тембр, дикцію, яскравість, емоційність, логічність і аргументованість мовлення; речооточуючий імідж включає в себе інтер'єр, предмети, що оточують людину: візитка, стаття, яку надрукували в журналі, книга, щось зроблене власноруч; середовищний імідж будується за принципом бути та мати все краще, ніж у інших: житло, робоче місце, автомобіль, кабінет, офіс, місця відпочинку, хобі, мелодія мобільного телефону тощо; ментальний імідж — це світогляд та вчинки людини.

Ментальний імідж, як сукупність світоглядних й морально-етичних настанов, соціальних стереотипів, що притаманні людині, є важливим доповненням до зовнішнього вигляду й манери мовлення. Так світогляд українського народу завжди мав яскраво виражене релігійне спрямування. У світогляді українців, на думку багатьох вчених, ніколи не домінувало зло, перевага надавалася добру. Важливе місце у світорозумінні та уявленнях українців

посідають численні вірування в різні прикмети, силу чарів та замовлянь, добру та лиху годину, щасливе й нещасливе місце, доброго «полазника», легкі і тяжкі дні тощо [1]. Морально-етичні настанови споконвічно були ідеали добра, милосердя, людяності, такі категорії, як честь, гідність, працелюбність. Передусім шанувалося почуття любові до батьків. Моральним обов'язком дітей була допомога батькам по господарству, догляд за ними в разі хвороби, немічності, вияв повсякчасної уваги, шани й турботи[2]. Серед соціальних стереотипів, що найбільш притаманні українцям були визнані: гостинність (54%), працьовитість (53%), гідність (50%) та дисциплінованість (47%) [3]. У ментальному іміджі (за Г. Монаховим) можна виділити: по-перше, комунікативний компонент (бажання та вміння спілкуватися, знання норм етикету та володіння ними) та по-друге, моральний компонент (те, що людина про себе говорить, і якою вона є насправді) [4]. Проявами позитивного ментального іміджу є уважність, коректність, комунікабельність, емоційна стабільність (як запорука уникнення та попередження конфліктних ситуацій), внутрішня культура вчителя, що виявляється у вмінні вислухати дитину, зрозуміти, підтримати, бути ввічливим та уважним не лише з людьми, котрі викликають симпатію, а й з тими, що поводять себе нечемно, обурено, роздратовано. Усі ці якості є гарантією становлення компетентного вчителя. У зв'язку з реформуванням системи освіти виникає необхідність у створенні позитивного іміджу українського вчителя. Варто подбати про підвищення престижу педагогічної праці, залучення до висвітлення позитивних прикладів творчої і самовідданої праці освітян. Необхідна широка суспільна дискусія щодо спільної роботи сім'ї та школи в процесі навчання і виховання дитини. Думається, що концепція НУШ визначила ті перспективні напрями роботи, які сприятимуть вияву всіх кращих рис, що властиві українському вчителю: активність, креативність, відповідальність за власні дії, повага до старшого покоління, дитиноцентризм в усіх видах діяльності, вміння трансформувати традиційні методики в якісно нові, сучасні часу. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Світоглядні уявлення українців. Походження Землі, небесних тіл. Уявлення про людину, її долю, душу. URL: <https://bookster.com.ua/svitoglyadni-uyavlennya->

ukrayintsiv-pohodzhennya-zemli-nebesnyh-til-uyavlennya-pro-lyudynu-yiyi-dolyu-dushu/

2. Про Україну: скарбниця українського народу. URL: <http://about-ukraine.com/narodna-moral-i-etika/>
3. Дослідження сприйняття України. URL: <https://brandukraine.org/k/>
4. Монахов Г. Слагаемые имиджа. URL: http://www.monakhov.com.ua/_22.11.2006_imidzh.html

Чижевський Борис Григорович,

*кандидат педагогічних наук,
провідний науковий співробітник
відділу економіки та управління ЗСО
Інституту педагогіки НАПН України*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

І РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Без інвестицій у розвиток людських ресурсів неможливо здійснювати значні зміни в соціально-економічній сфері будь-якої країни. Як свідчить світовий досвід, лідерами стають країни, які вміють краще за інших використовувати знання, уміння, навички компетентності співробітників. Недостатня увага до розвитку людського капіталу призводить до значних суспільних витрат, відбувається зниження добробуту людей, зменшуються можливості стійкого соціально-економічного зростання держави.

10 квітня 2019 року у Верховній Раді України відбулися Парламентські слухання «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання науки і освіти». Метою Парламентських слухань було обговорення ключових проблем освіти і науки, вирішення яких забезпечить збалансований розвиток людського капіталу в Україні та буде сприяти розвитку конкурентоспроможної економіки. Не зважаючи на значну кількість нормативно-правових актів, які регламентують освітню, наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність, державна політика України щодо розвитку та використання людського капіталу у цих сферах є фрагментарною, несистемною, недостатньо визначеною. Учасники Парламентських слухань відзначили, що в Україні на сьогодні